

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001540

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 12-04-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової № 123 о/с від 21.06.2024

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Штирбул Валентин Юрійович
- Valentyn Shtyrbul

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 034

Назва наукової спеціальності: Культурологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 034 Культурологія

Дата захисту: 22-05-2024

Спеціальність за освітою: 034 Культурологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ5157

Повне найменування юридичної особи: Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Код за ЄДРПОУ: 02214254

Місцезнаходження: вул. Новосельського, 63, Одеса, 65023, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Код за ЄДРПОУ: 02214254

Місцезнаходження: вул. Новосельського, 63, Одеса, 65023, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13, 13.07, 13.07.26

Тема дисертації:

1. Сакральне в мистецтві як породжуюча дійсність модель
2. The sacred in art as a reality generating model

Реферат:

1. У роботі виявляються особливості сакральних витоків формуючої дійсності мистецької моделі в різноманітні історичних форм її втілення. Відповідно, в дисертації приділено увагу уявленням про сакральне в його входженні в мистецтво як того, що формує еволюцію поглядів на соціум і моделює його трансформації в ході розвитку суспільства. У Розділі I проаналізовано специфіку релігійно-ритуальної аурі існування мистецтва в соціумі, в якому формуються породжуючі дійсність моделі. Теорію моделювання виділено у даному розділі як один із найперспективніших сучасних підходів у вивченні культурних процесів за ходом історичного розвитку соціуму. Моделювання дійсності заради породження в ній нових якостей відносин, психологічних виявів, дієво-мислительних типологій фігурує в роботі у двох проявах – як моделювання дійсності (традиційний мистецький мімезис) та як зворотній зв'язок у вигляді породжуючого впливу самої моделі на дійсність, що стало основною метою дослідження. Застосований засіб моделювання

виступає інструментом еволюційного розвитку буття за відображенням системи поглядів у мистецьки оформленій моделі, здатної культурно-історично простимулювати народження певних нових форм дійсності. Використане моделювання зовнішніх факторів, що мають місце в мистецьких процесах, здатних впливати на дійсність. У роботі прийнята і апробована аналізами культурних артефактів концепція моделювання як заміни конкретного об'єкта дослідження (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю). У ролі останнього виступає мистецька або промистецька вибудова, яка містить ознаки дійсності, нової по відношенню до існуючої, здатної увести у психологію людини довіру до тої новизни і бажання втілити її в реалії буття. Зважаючи на сакральні корені релігійної ритуаліки, закладеної від першокультурного стану у людське вираження, ознаки ритуального стрижня в мистецтві, будучи більше чи менше, але завжди подаваним у мистецькій акції, а у разі співпадання із компенсативним шаром людських сподівань, закладають могутній механізм пошуку втілення в життя модельованого смислу. Підкреслено модельованість як створену матеріалізовану форму представленої ідеї, доступної для впізнавання порівнянням з існуючими матеріальними втіленнями, у тому числі порівнянням із культово-освоєною обрядністю й іконічністю поданих символів у релігії. Даний підхід у загальному плані заданий був компенсативною естетикою А. Канарського, зокрема «випереджуючим відображенням» у концепції болгарського марксистсько-філософського світобачення. Ясно, що абстракція естетичної компенсативності А. Канарського загалом являється найближчою до уведеної в цій роботі породжуючої дійсності мистецької/промистецької моделі. «Випереджуюче відображення», будучи зовні прив'язаним до матеріалістично витлумачуваного мімезису, фактично виводить на містику «пророцтва», релігійного «видіння», за що й різко піддавалося вітчизняній критичній оцінці. На відміну від вказаного «випереджуючого відображення», концепція породжуючої дійсності мистецької/промистецької моделі не приховує своєї опори на сакральні компоненти у своєму впливі, апелюючи до перевіреної історією людства сугестії релігійно-ритуальних засобів типу ініціації, прилучення, як наслідок – преображення світосприйняття і відповідних дій суб'єкта (одиночного чи колективного). Спирання на акцію моделювання підказане первинними ритуальними ж формами: для явлення бажаного – проведення аналогічної дії (окроплення водою для викликання дощу, обмивання як символізація очищення і т. ін.). У роботі позначені сакральні витoki мистецької і навколomистецької сфер як форм організації творчої діяльності, спрямованої на виявлення моделей культури, що трансформують реалії, тобто виступають у функції моделей, породжуючих нову дійсність. Визначені історичні етапи виявлення сакральних детермінованих породжуючих дійсності моделей, у тому числі античні, візантійсько-середньовічні, моделі Нового часу та поставангардних часів. Виділено типології сакральних механізмів мистецьких і навколomистецьких породжуючих моделей у вигляді ініціативних і долучаючих акцій емоційно-символічного призначення. Виявлено процеси, що випереджають духовну складову у сучасному мистецтві (інтернет, відеоряд, музичні подання, ігри, релігійні уявлення), та обґрунтовано смисл їхнього впливу на дійсність. Проведено ретроспективу культурологічних та філософсько-естетичних поглядів на мистецтво як на соціальне явище, що еволюціонує в часі та моделює дійсність, проаналізовані підходи до визначення ролі мистецтва в соціумі в процесі історичного розвитку суспільства. Розглянуто соціально обумовлену особистість митця як провідника ідеального світу і творця породжуючої моделі дійсності. Також у розділі проаналізовані сучасні теорії, які пропонують нові шляхи для розгляду мистецьких вторгнень у реальність у якості активних учасників побудови дійсності у спиранні на ініціативні основи мистецьких структур.

2. The work reveals the peculiarities of sacral origins of the forming reality of the artistic model in the variety of historical forms of its implementation. Accordingly, the dissertation pays attention to the notion of sacred in its entry into art as what forms the evolution of views on society and models its transformations during the development of society. In the Chapter I the specifics of the religious-ritual aura of the existence of art were analyzed in society, in which reality-generating models are formed. Modeling theory was distinguished in this chapter as one of the most promising modern approaches in the study of cultural processes in the course of the historical development of society. Modeling reality for the sake of generating in it the new qualities of relationships, psychological manifestations, action-thinking typologies appears in the work in two manifestations –

as modeling of reality (traditional artistic mimesis) and as feedback in the form of the generative influence of the model itself on reality, which became the main purpose of the study. The applied modeling instrument acts as a tool for the evolutionary development of existence by reflecting the system of views in an artistically designed model capable of culturally and historically stimulating the birth of certain new forms of reality. There was used modeling of external factors that take place in artistic processes, capable of influencing reality. In the work, the concept of modeling as a replacement of a specific research object (the original) with another similar to it (the model) is accepted and tested by analyzes of cultural artifacts. The role of the latter is played by an artistic or industrial structure that contains signs of a reality that is new in relation to the existing one, capable of introducing into the psychology of a person trust in that novelty and the desire to embody it in the realities of being. Taking into account the sacred roots of religious ritual, embedded in human expression from the primitive cultural state, the signs of the ritual core in art, being more or less, but always presented in an artistic action, and in case of coincidence with a compensatory layer of human expectations, lay a powerful mechanism for finding embodiment in life simulated meaning. Modeling is emphasized as a created materialized form of the presented idea, accessible for recognition by comparison with existing material embodiments, including comparison with cult-mastered rites and iconicity of presented symbols in religion. In general, this approach was determined by A.Kanarsky's compensatory aesthetics, in particular – «anticipatory reflection» in the concept of the bulgarian marxist-philosophical worldview. It is clear that A.Kanarsky's abstraction of aesthetic compensability is generally the closest to the reality-generating artistic/industrial model introduced in this work. «Anticipatory reflection», being outwardly tied to a materialistically interpreted mimesis, actually leads to the mysticism of «prophecy», religious «vision», for which it was sharply subjected to domestic critical assessment. In contrast to the specified «anticipatory reflection», the concept of the reality-generating artistic/proartistic model does not hide its reliance on sacred components in its influence, appealing to the suggestion of religious-ritual means tested by the history of mankind, such as initiation, joining, as a result – the transformation of world perception and corresponding actions subject (individual or collective). Relying on the action of modeling is indicated by the same primary ritual forms: for the manifestation of the desired – performing a similar action (sprinkling with water to cause rain, washing as a symbol of purification, etc.).

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Штирбул В. Концепція Гезамткунстверку Р.Вагнера як філософсько-літературне обґрунтування сучасних інтеграційних процесів у мистецтві // ДПП / Докса: Збірник наукових праць з філософії та філології, випуск 2 (36), Філософія та література – 2. Одеса: «Одеська гуманітарна традиція», ОНУ ім.І.І.Мечникова, 2021. С. 162-178. URL: <http://doksa.onu.edu.ua/article/view/246815>
- Штирбул В.Ю. Образ Орфея в мистецтві як модель, що породжує дійсність. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. 2023. № 1. С. 337-342. URL: <https://elib.nakkim.edu.ua/handle/123456789/4834>
- Штирбул В. Ю. Творча концепція Гезамткунстверку Р.Вагнера як мистецтва, що моделює дійсність. Культура і сучасність: альманах. Київ, 2023. № 2. С. 44-49. URL:

<https://journals.uran.ua/kis/article/view/293743>

- Соболевська О.К., Штирбул В.Ю. Культурні повороти та нові ракурси осмислення творчої діяльності. Культурологічний альманах, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Видавничий дім «Гельветика» 2023, №4. С. 269-274. URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/306>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соболевська Олена Костянтинівна
2. Olena K. Sobolevska

Кваліфікація: д.філос.н., доц., 09.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Код за ЄДРПОУ: 02214254

Місцезнаходження: вул. Новосельського, 63, Одеса, 65023, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тарасенко Ольга Андріївна
2. Ol'ha Tarasenko

Кваліфікація: д.мист., професор, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

Код за ЄДРПОУ: 02125473

Місцезнаходження: вул. Старопортофранківська, буд. 26, Одеса, 65020, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яковлев Олександр Вікторович

2. Oleksandr V. Yakovlev

Кваліфікація: д.культурол.н., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтва

Код за ЄДРПОУ: 02214952

Місцезнаходження: Жилинська, 88, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соколова Алла Вікторівна

2. Alla V. Sokolova

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Код за ЄДРПОУ: 02214254

Місцезнаходження: вул. Новосельського, 63, Одеса, 65023, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Муравська Ольга Вікторівна
2. Olha Muravska

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0281-7503

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Код за ЄДРПОУ: 02214254

Місцезнаходження: вул. Новосельського, 63, Одеса, 65023, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Маркова Олена Миколаївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Маркова Олена Миколаївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Черноіваненко Алла

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна